

Justitiedepartementet
Enheten för familjerätt och allmän förmögenhetsrätt
103 33 STOCKHOLM

SVERIGES RIKSBANK
SE-103 37 Stockholm
(Brunkebergstorg 11)

Tel +46 8 787 00 00
Fax +46 8 21 05 31
registratorn@riksbank.se
www.riksbank.se

DNR 2009-1030-STA

ER REF Ju2009/10522/L2

Remissyttrande om Ny konsumentkreditlag (Ds 2009:67)

2010-02-26

ESTABLISHED 1668

Riksbanken är positiv till förslaget att låta snabblån omfattas av konsumentkreditlagstiftningen. När det gäller fastighetskrediter anser Riksbanken att lagstiftning och författningskommentarer med tydlighet måste inskräpa att kreditprövningen ska fokusera på konsumenternas återbetalningsförmåga och inte på säkerhetens värde. Riksbanken uppmanar vidare regeringen att överväga att ta bort möjligheten för kreditgivare att avtala om förtidsinlösen av lån på grund av att säkerhetens värde har försämrats, i vart fall för fastighetskrediter.

Riksbanken har ett ansvar för den finansiella stabiliteten men inte för konsumentpolitiska frågor. Förslaget om en ny konsumentkreditlag faller därför till stora delar utanför Riksbankens ansvarsområde. Det är dock inte möjligt att bortse från att väl avvägda regler som syftar till att balansera förhållandet mellan kreditgivare och låntagare kan bidra till att öka konsumenternas förtroende för de kreditgivande företagen. Detta gynnar i förlängningen både parterna och den finansiella stabiliteten. Finansiell stabilitet är av stor betydelse för samhället i stort. Riksbanken vill dock i sammanhanget särskilt framhålla den finansiella stabilitetens betydelse för en väl fungerande kreditförsörjning till konsumentkollektivet.

Synpunkter om snabblån

Riksbanken välkomnar förslaget att även låta snabblån omfattas av konsumentkreditlagen. Detta torde minska risken för överskuldssättning och därigenom även minska kreditgivarnas kreditförluster.

Synpunkter på kreditprövningsbestämmelsen

I 12 § konsumentkreditlagen föreslås att en näringsidkare innan kredit beviljas ska pröva om konsumenten har ekonomiska förutsättningar att fullgöra vad han eller hon åtagit sig (kreditprövning). Syftet med kreditprövningsbestämmelsen är att motverka överskuldssättning. Att motverka överskuldssättning är inte bara av betydelse för den enskilda konsumenten. När grupper av konsumenter samtidigt får problem med att fullgöra sina skyldigheter enligt ingångna kreditavtal får det direkta konsekvenser för kreditgivarnas ekonomiska hälsa, vilket i sin tur kan leda till finansiell instabilitet som kan påverka

realekonomin. Stora krediter som exempelvis fastighetslån är av särskild vikt ur det senare perspektivet.

Av remissen (författningskommentaren) framgår att prövningen ska avse om konsumenten har ekonomiska förutsättningar att fullgöra vad han eller hon åtar sig. Förarbetena utgår från att näringsidkaren kontrollerar att konsumenten har disponibla inkomster som räcker till att täcka kostnaderna för krediten och amorteringarna. Det konstateras dock att om konsumenten ställer säkerhet för krediten kan den naturligtvis beviljas även om de ekonomiska förutsättningarna enligt kreditprövningen skulle saknas.

Kreditprövningen bör enligt Riksbankens mening ta sikte på konsumentens återbetalningsförmåga, dvs. ha fokus på dennes inkomster, utgifter, tillgångar och skulder. Utgångspunkten bör vara att kredit beviljas för konsumenter som bedöms kunna betala räntor och amorteringar i rätt tid enligt avtalet.

Riksbanken delar därför inte uppfattningen att en ställd säkerhet helt kan ersätta prövningen av konsumentens återbetalningsförmåga. De säkerheter som ställs kan minska i värde vilket kan leda till att konsumenter med en hög belåningsgrad blir överskuldssatta. Den lämpliga avvägningen mellan återbetalningsförmåga och säkerhet kan variera mellan olika typer av kreditavtal. När det gäller fastighetskrediter visar dock erfarenheter från den svenska bankkrisen på 1990-talet och nu senast den amerikanska subprime-krisen att kreditgivning baserat på säkerhetens värde innebär mycket stora risker för såväl konsumenter som den finansiella stabiliteten. Det beror på att generella prisfall på bostäder kan innebära att ett stort antal kredittagare som har lånat stora belopp blir överskuldssatta. Det är inte heller förenligt med ett gott konsumentskydd att bevilja fastighetslån utan att tillräcklig hänsyn tas till återbetalningsförmågan. Skälet till detta är att konsumenter kan komma att ingå avtal som innebär alltför stor risk att de tvingas sälja sin bostad till höga personliga och finansiella kostnader.

Mot denna bakgrund anser Riksbanken att det uttalande som görs i den remitterade promemorian om effekten av säkerheter är mindre lämplig i sin nuvarande lydelse. De stora kostnader som subprime-krisen inneburit för såväl konsumenter som samhället i stort belyser vikten av att konsumentlagstiftningen förhindrar att en liknande utveckling sker i Sverige.

Därutöver ifrågasätter Riksbanken om den tolkning som görs överensstämmer med innebörden av artikel 8 i konsumentkreditdirektivet. Om direktivet trots allt anses ge utrymme för den tolkning som görs i promemorian och en nyansering av uttalandet inte är möjlig så anser Riksbanken att det i konsumentkreditlagen bör införas en särskild bestämmelse för fastighetskrediter, som ju inte omfattas av direktivet. Av den bestämmelsen bör det följa att kreditprövningen ska fokusera på konsumentens förmåga att kunna betala räntor och amorteringar i rätt tid enligt avtalet. Om det inte är möjligt att införa en sådan bestämmelse i den nya konsumentkreditlagen bör en motsvarande bestämmelse istället tas in i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

Vidare noterar Riksbanken att skäl 26 i konsumentkreditdirektivet anger att "utan att det påverkar tillämpningen av bestämmelserna om kreditrisk i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/48/EG av den 14 juni 2006 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut bör det åligga kreditgivarna att individuellt kontrollera konsumentens kreditvärdighet". Innebörden av detta berörs dock inte närmare. Riksbanken

■ önskar därför att regeringen klargör vad hänvisningen till direktiv 2006/48/EG syftar på.

Synpunkter på bestämmelsen om förtidsinlösen av kreditavtal när säkerhetens värde försämras

Slutligen uppmanar Riksbanken regeringen att utreda om bestämmelsen i 33 § fjärde punkten konsumentkreditlagen bör tas bort helt eller i vart fall för fastighetskrediter. Bestämmelsen innebär att kreditgivare har rätt att avtala om förtidsinlösen av krediter om säkerheten avsevärt försämras i värde. Det finns två skäl till varför denna möjlighet skulle kunna vara mindre lämplig avseende fastighetskrediter.

Enligt Riksbankens mening innebär god kreditgivningssed avseende fastighetskrediter att fokus i kreditprövningen läggs på återbetalningsförmåga och inte på säkerhetens värde. Bestämmelsen i 33 § fjärde punkten kan dock ge kreditgivaren incitament att fokusera på säkerhetens värde och inte på konsumentens återbetalningsförmåga vid kreditavtalets ingående.

Till detta kommer att om priserna generellt sett faller på bostadsmarknaden innebär det att kreditgivare kan komma att begära förtidsinlösen av ett stort antal lån. I en sådan situation är det troligt att många fastighetsägare tvingas att snabbt sälja sina fastigheter. Detta skulle ytterligare späda på den negativa prisutvecklingen på bostadsmarknaden, vilket skulle kunna leda till att ytterligare lån sägs upp och att fler fastighetsägare tvingas sälja. Möjligheten att säga upp kreditavtal på grund av att säkerheten har minskat i värde skulle med andra ord kunna leda till en negativ prisspiral på bostadsmarknaden. En sådan prisspiral kan förvärra situationen för såväl låntagare som kreditgivare samt innebära en betydande risk för den finansiella stabiliteten.

Beslut i detta ärende har fattats av avdelningschef Mattias Persson efter föredragning av Erik Lenntorp.

Mattias Persson

Erik Lenntorp